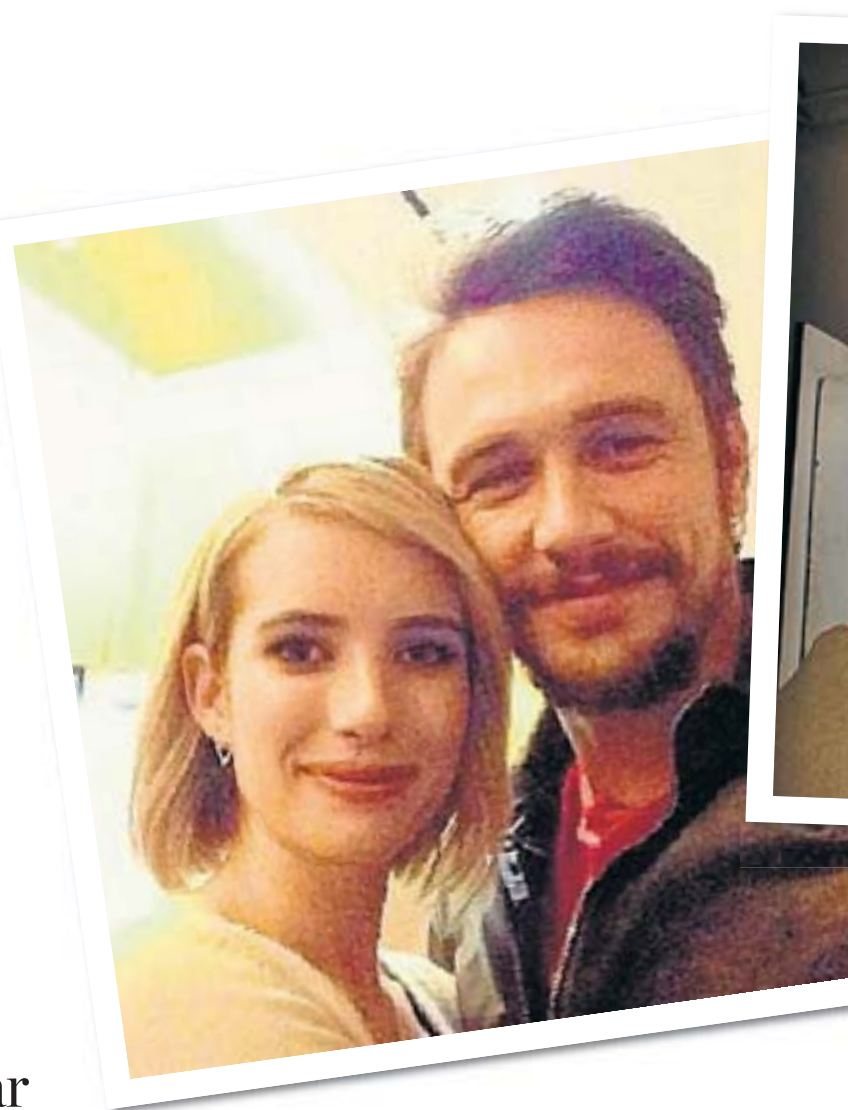

ESTILS

‘Selfie’ o autofoto? La tecnologia sacseja el diccionari

La temptació i els prejudicis empenyen a adoptar l’anglès, però els experts recomanen rumiar i trobar ‘le mot juste’ català per als nous fenòmens

NEREIDA CARRILLO
BARCELONA

Community manager o gestor de comunitats? *Selfie* o autofoto? *Big data* o dades massives? *Wearables* o rellotges intel·ligents? La tecnologia avança de pressa i la llengua necessita seguir-li el ritme. Tant la comunitat catalana com les institucions vinculades a la llengua esmercen esforços per trobar *le mot juste* –que en deia Gustave Flaubert– i alhora nostrat per designar noves realitats que, en un àmbit com el de la tecnologia, es multipliquen com l’escuma. Sovint el més fàcil i ràpid és adoptar la paraula en anglès, però els experts recomanen que ens trenquem la closca per trobar alternatives catalanes correctes i innovadores que no contaminin gaire la llengua d’estructures i formes foranes. Per què, ¿qui vol tenir *followers* quan pot comptar amb seguidors?

“La tecnologia aporta terminologia nova molt sovint, però alhora

també molta terminologia queda obsoleta”, reflexiona Dolors Montes, secretària del consell supervisor del Termcat. Creat el 1985 per la Generalitat i l’Institut d’Estudis Catalans (IEC), el Termcat vetlla pel correcte desenvolupament del català en àmbits específics del coneixement, com ara la tecnologia, entre molts d’altres. De vegades, la seva tasca és senzilla i es limita a avalar alternatives catalanes que han sorgit de manera espontània entre els experts o els mitjans. En altres ocasions, però, quan no hi ha consens o hi ha massa dependència de l’anglès, el procés es complica. En aquests casos, les discussions s’allarguen en el temps i qui té l’última paraula és el consell supervisor, format per terminòlegs del Termcat, lingüistes de l’IEC i experts en l’àmbit en què es discuteix. Aquest òrgan revisa entre 300 i 400 paraules cada any. I, si hi ha conflicte, una paraula ha de passar-hi tres vegades.

Quan algú es fa una foto a ell mateix, sovint amb el mòbil i per penjar-la a les xarxes, n’hi podem dir *selfie* o autofoto. Quan ens referim a

Actualitzar
El consell
supervisor del
Termcat revisa
400 paraules
a l’any

una quantitat de dades tan grans que és difícil de processar amb els sistemes actuals, podem parlar de *big data* o de dades massives. La temptació i els prejudicis que parlar en anglès és més *cool* impel·leixen a fer servir les primeres formes. Però els experts recomanen cavil·lar, innovar també en la llengua i idear alternatives nostrades.

L’anglès i la informalitat

“Sempre és preferible tenir una alternativa pròpia en la llengua d’arribada, perquè és el que menys distorsiona el sistema lingüístic”, comenta Marta Grané, responsable de projectes i cap de l’àrea de tecnologies de la informació i la comunicació del Termcat. Així, les opcions preferents serien autofoto i dades massives abans que *selfie* i *big data*, que són el que s’anomena *manlleus*, és a dir, reproduccions a la llengua d’arribada de la mateixa forma que a la llengua de partida.

Els manlleus es poden adoptar tal qual, com passa amb les paraules *web* o *blog*, o bé amb adaptacions; com *màrqueting*, *bàner* o *xat*,

totes tres ortogràficament catalanitzats a partir dels mots. Si bé hi ha alguns casos en què es decideix adoptar els manlleus, cosa que contribueix, segons el Termcat, a estandaritzar de manera internacional els llenguatges d’especialitat, són preferibles les alternatives catalanes. Asseguren que així s’estimula la creativitat i el coneixement de la llengua i es reforça la idea que el català és vàlid per a tot.

De vegades, el català ha de competir amb els manlleus. I seran el temps i la intensitat d’ús d’unes formes o unes altres el que en determinarà l’èxit. “Una de les dificultats de les solucions catalanes és haver de competir amb el sintetisme de l’anglès”, explica Montes, que també es queixa que l’anglès, “de qualsevol brometa te’n fa un terme, com P2P (*peer-to-peer*)”. I amb aquesta gràcia també s’hi ha de competir.

Per Grané, en ocasions els parlants utilitzen més les formes angleses perquè ho associen a una qüestió de “distinció cultural” i també perquè hi ha una idea, mal entesa, de precisió: creuen que la forma en an-

D'esquerra a dreta, Emma Roberts, actriu i neboda de Julia Roberts, amb el també actor James Franco; la model brasilera Alessandra Ambrosio, i la model britànica Cara Delevingne. Tres *selfies* o *autofotos*, el mot en català que proposa el Termcat. A baix, les Google Glasses, un *wearable* o *ulleres intel·ligents*. FOTOS: INSTAGRAM I REUTERS

glès “és la pura i la que designa específicament el que es vol dir”. Malgrat tot, de vegades, la competència entre diferents formes està freqüent. I, encara que no sigui el més recomanable, s'opta per la sinonímia, és a dir, acceptar opcions diverses. És el cas de tuit i piulada, totes dues acceptades, o bé app i apli.

El temps de les paraules

Grané explica que es fa una recerca per decidir si s'adopta el manlleu o les formes catalanes, un estudi que passa per delimitar bé el concepte i veure quines solucions s'han adoptat en altres llengües de l'entorn. En tots els casos, el Termcat consulta i convoca especialistes en l'àmbit. I, de vegades, obre la participació a través de les xarxes socials.

Grané insisteix que el més important no és actuar ràpid, sinó ser flexible i adaptar les paraules i les seves definicions als canvis. “Quan apareix una qüestió és molt immadura a nivell de concepte. I, si intentes donar-li una denominació molt ràpidament, l'experiència ens ha ensenyat que allò va variant”. De vegades, cal

Maduració
El programari
s'ha acabat
imposant
al mot anglès
'software'

temps perquè les opcions catalanes es consoliden, com ho han fet maquinari i programari per davant de *hardware* i *software*.

Grané afegeix que abans s'optava per acompanyar moltes paraules amb els adjectius interactiu, virtual, electrònic o digital, cosa que ja ha quedat obsoleta. Així, a més de l'anglès o el català, s'ha de tenir en compte els canvis en el temps i l'evolució dels mots. Per tant, *smartphone* o telèfon intel·ligent? Aviat serà només telèfon. —

El culebró de la paraula 'blog'

La història de la paraula *blog* té gairebé tants anys com la web, i les seves trifulgues l'acosten a un culebró. Montes recorda que la primera proposta que es va fer per al *blog* va ser *diari interactiu*, cap als anys 90. El terme tenia l'aval dels experts, però no va quallar. “Ara *interactiu* té unes connotacions que en aquell moment no tenia –explica Grané–. Ara *interactiu* no vol dir res. A l'any 90 aportava un valor”. Més tard, el consell supervisor va optar per *bloc*, amb c, després de veure que era, explica Montes, “una proposta que havia sortit espontàniament de la societat i que es difonia per mitjans de comunicació importants”. Es va avalar llavors la metàfora del *bloc de notes*, però tampoc es va acabar integrant en la llengua. “Es van crear dos bàndols”, explica Montes, i tots molt activistes a favor de *blog* o de *bloc*. La decisió definitiva la va adoptar l'IEC, que es va decantar per *blog*.

Com diem 'engagement' i 'showroom'?

Un dels projectes en què treballa actualment el Termcat és un recull d'uns 150 termes vinculats al màrqueting digital. Ja s'han fet diverses reunions amb experts en la matèria i s'espera que la recopilació vegi la llum abans de l'estiu. Entre els reptes hi ha proposar paraules catalanes per a *engagement*, que fa referència al compromís amb una marca a través d'internet, o el *showrooming*, la pràctica de veure, provar i triar de manera presencial en una botiga però comprar a la xarxa. Altres paraules de l'àmbit per barrinar són *transmedia*, *brand community* i *content curator*. Els piuladors també estan convidats a dir-hi la seva amb l'etiqueta –que no el *hashtag*– #màrquetingdigital.

Pinçar, despinçar i fer un toc a la tauleta

Un dels últims projectes del Termcat ha estat un recull per saber com hem d'anomenar els gestos tàctils als dispositius mòbils. Així, quan pressionem una zona de la tauleta, fem un toc i quan fem el moviment d'acostar o allunyar dos dits, per fer més gran o més petit un contingut a la tauleta, estem pinçant o despinçant. A més d'aquest projecte, també hi ha disponibles altres diccionaris en línia relacionats amb la tecnologia: de xarxes socials, de dispositius mòbils, de videojocs, de productes informàtics i de comerç electrònic.